

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REKOMENDACIJA

2006 m. gruodžio 18 d.

dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų

(2006/962/EB)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 149 straipsnio 4 dalį ir 150 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽²⁾,laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽³⁾,

kadangi:

- (1) 2000 m. kovo 23-24 d. Lisabonos Europos Vadovų Taryba nusprendė, kad Europos metmenyse turėtų būti apibrėžti nauji pagrindiniai mokymosi visą gyvenimą metu įgyjami įgūdžiai, kurie taptų pagrindine Europos atsako į globalizaciją ir perėjimą prie žiniomis pagrįstos ekonomikos priemone, bei pabrėžė, kad svarbiausias Europos turtas yra žmonės. Nuo tada tos išvados buvo dažnai kartojamos, įskaitant 2003 m. kovo 20-21 d. ir 2005 m. kovo 22-23 d. Briuselio Europos Vadovų Tarybas ir 2005 m. patvirtintą atnaujintą Lisabonos strategiją.
- (2) 2001 m. kovo 23-24 d. Stokholmo Europos Vadovų Taryba ir 2002 m. kovo 15-16 d. Barselonos Europos Vadovų Taryba patvirtino konkrečius Europos švietimo ir mokymo sistemų ateities tikslus ir darbo programą (darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“), kuria siekiama įgyvendinti minėtus tikslus iki 2010 m. Šie tikslai – tai žinių visuomenėje reikalingų įgūdžių lavinimas ir konkretūs kalbų mokymosi skatinimo ir verslumo vystymo tikslai bei bendras poreikis stiprinti europinį švietimo aspektą.
- (3) Komisijos komunikate „Paversti Europos visą gyvenimą trunkančio mokymosi erdvę realybe“ ir 2002 m. birželio 27 d. priimtoje Tarybos rezoliucijoje dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi ⁽⁴⁾ naujų pagrindinių įgūdžių teikimas buvo įvardintas prioritetu, be to, buvo pabrėžta, kad būtina mokytis visą gyvenimą – nuo ikimokyklinio iki pensinio amžiaus.
- (4) Atsižvelgdama į Bendrijos užimtumo rodiklių gerinimą 2003 m. kovo mėn. ir 2003 m. gruodžio mėn. Briuselio Europos Vadovų Taryba pabrėžė būtinybę vystyti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi ypatingą dėmesį skiriant aktyvių ir prevencinių priemonių taikymui bedarbiams ir

neaktyviems asmenims. Tai pagrįsta laikinos užimtumo darbo grupės ataskaita, kuria pabrėžiama, kad žmonės turi sugebėti prisitaikyti prie pokyčių, kad svarbu integruoti žmones į darbo rinką ir kad pagrindinį vaidmenį vaidina visą gyvenimą trunkantis mokymasis.

- (5) 2003 m. gegužės mėn. Europos Vadovų Taryba patvirtino Europos orientacinius lygius (lyginamuosius standartus), vykdydama išsipareigojimą pastebimai pagerinti Europos vidutinius rodiklius. Šie orientaciniai lygiai apima mokėjimą skaityti, ankstyvą mokyklos palikimą, aukštesniosios pakopos vidurinio išsilavinimo įgijimą ir visą gyvenimą trunkantį suaugusiųjų mokymąsi, ir yra glaudžiai susiję su bendrųjų gebėjimų vystymu.
- (6) 2004 m. lapkričio mėn. Tarybos priimtoje platesnio švietimo vaidmens ataskaitoje pabrėžiama, kad švietimas prisideda prie bendro kultūrinio pagrindo visuomenėje išsaugojimo bei atnaujinimo ir pagrindinių socialinių ir pilietinių vertybių, pvz., pilietybės, lygybės, tolerancijos ir pagarbos mokymosi, ir yra ypač svarbus tuo metu, kai valstybės narės susiduria su uždaviniu kaip išspręsti didėjančios socialinės ir kultūrinės įvairovės klausimą. Be to, švietimo teikiamos galimybės žmonėms pradėti dirbti ir toliau dalyvauti darbiname gyvenime yra svarbi švietimo vaidmens stiprinant socialinę sanglaudą dalis.
- (7) 2005 m. Komisijos patvirtintas pranešimas apie pažangą siekiant Lisabonos tikslų švietimo ir mokymo srityse parodė, kad nepasiekta pažangos mažinant prastai besimokančių skaičių penkiolikmečių procentą arba didinant aukštesniosios pakopos vidurinių išsilavinimą įgyjančių skaičių. Pastebima nežymi pažanga mažinant anksti mokyklą paliekančiųjų skaičių, tačiau tokiais pažangos tempais nepavyks pasiekti 2003 m. gegužės mėn. Europos Vadovų Tarybos priimtų 2010 m. Europos orientacinių lygių. Besimokančių suaugusiųjų skaičius didėja nepakankamai greitai, kad iki 2010 m. būtų pasiektas orientacinis lygis, duomenys rodo, kad žemos kvalifikacijos žmonės yra mažiau linkę toliau mokytis.
- (8) 2002 m. kovo mėn. Europos socialinių partnerių priimtuose Gebėjimų ir kompetencijos tobulinimo visą gyvenimą veiksmų metmenyse pabrėžiama būtinybė įmonėms vis greičiau pritaikyti savo struktūras, jei jos nori išlikti konkurencingos. Darbas grupėse, paprastesnės hierarchinės struktūros, perduodama atsakomybė ir didesnis

⁽¹⁾ OL C 195, 2006 8 18, p. 109.⁽²⁾ OL C 229, 2006 9 22, p. 21.⁽³⁾ 2006 m. rugsėjo 26 d. Europos Parlamento nuomonė (dar nepaskelbta *Oficialiajame leidinyje*) ir 2006 m. gruodžio 18 d. Tarybos sprendimas.⁽⁴⁾ OL C 163, 2002 7 9, p. 1.

poreikis gebėti atlikti įvairias užduotis sąlygoja mokymosi organizacijų vystymąsi. Tokiomis aplinkybėmis organizacijų galimybės nustatyti gebėjimus, juos naudoti ir atpažinti bei skatinti visus darbuotojus juos tobulinti tampa naujų konkurencingų strategijų pagrindu.

- (9) 2004 m. Maastrichto profesinio švietimo ir mokymo tyrime nurodoma, kad susidarė didelis atotrūkis tarp naujose darbo vietose reikalaujamo išsilavinimo lygio ir Europos dirbančiųjų pasiekto išsilavinimo lygio. Šis tyrimas rodo, jog daugiau nei trečdalis Europos dirbančiųjų (80 milijonų žmonių) yra žemos kvalifikacijos, tuo tarpu numatyta, kad iki 2010 m. beveik 50 proc. naujų darbo vietų bus reikalaujama turėti trečiosios pakopos kvalifikaciją, mažiau nei 40 proc. naujų darbo vietų bus reikalaujama aukštesniosios pakopos vidurinio išsilavinimo ir tik 15 proc. naujų darbo vietų bus pasiūlyta turintiems pagrindinį mokyklinį išsilavinimą.
- (10) 2004 m. priimtame bendrame Tarybos ir Komisijos pranešime dėl darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ pabrėžta būtinybė pagal valstybių narių visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategijas užtikrinti, kad visi piliečiai įgytų jiems būtinų gebėjimų. Siekiant skatinti ir palengvinti reformą, pranešime siūloma parengti bendrus Europos metmenis ir principus, pirmenybę teikiant bendrųjų gebėjimų metmenims.
- (11) Europos jaunimo pakte, pridėtame prie 2005 m. kovo 22-23 d. Briuselio Europos Vadovų Tarybos išvadų, pabrėžiamas poreikis skatinti pagrindinių įgūdžių bendro rinkinio kūrimą.
- (12) Poreikis išmokyti jaunimą reikiamų bendrųjų gebėjimų ir išsilavinimo įgijimo lygio gerinimas yra sudėtinė 2005 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos patvirtintų Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių 2005–2008 m. dalis. Būtent Darbo vietų kūrimo gairėmis raginama pritaikyti švietimo ir mokymo sistemas atsižvelgiant į naujus gebėjimų reikalavimus, valstybių narių reformų programose aiškiau nustatant užimtumo poreikius ir bendruosius gebėjimus. Be to, užimtumo gairėse raginama užtikrinti lyčių aspekto integravimą ir lyčių lygybę visose veiklos srityse, taip pat siekti vidutinio 70 proc. užimtumo lygio, kurį bent jau 60 proc. sudarytų moterų užimtumas, Europos Sąjungoje.
- (13) Šia rekomendacija turėtų būti prisidedama prie kokybiško, į ateitį orientuoto ir Europos visuomenės reikmėms pritaikyto švietimo ir mokymo vystymo remiant bei prisidedant prie valstybių narių veiksmų užtikrinant, kad jų bazinio išsilavinimo sistemos suteiktų visiems jauniems žmonėms priemones vystyti tokius bendruosius gebėjimus, kuriuos įgijęs jaunimas būtų pasirengęs suaugusiųjų gyvenimui ir kurie būtų pagrindas tolesniam mokymuisi bei darbui, o suaugusieji galėtų tobulinti ir atnaujinti savo bendruosius gebėjimus nuosekliai ir išsamiai mokydami visą gyvenimą. Siekiant susitaro Europos orientacinio lygio politiką formuojantiems asmenims, mokymo programų

rengėjams, socialiniams partneriams ir besimokantiejiems. Šioje rekomendacijoje taip pat turėtų būti pateikiami Europos bendri bendrųjų gebėjimų orientaciniai metmenys siekiant palengvinti nacionalines reformas bei valstybių narių ir Komisijos pasikeitimą informacija pagal darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“. Be to, Rekomendacijoje turėtų būti remiamos kitos susijusios politikos kryptys, kaip antai užimtumo ir socialinė politika, ir kitos jaunimui poveikį darančios politikos kryptys.

- (14) Kadangi šios rekomendacijos tikslų, t. y. remti ir prisidėti prie valstybių narių veiksmų nustatant bendrą orientacinį lygį, kuriuo skatinamos ir palengvinamos nacionalinės reformos ir tolesnis valstybių narių bendradarbiavimas, valstybės narės negali deramai pasiekti ir todėl tų tikslų būtų geriau siekti Bendrijos lygmeniu, laikydami Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia rekomendacija neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

REKOMENDUOJA:

Kad valstybės narės plėtotų bendrųjų gebėjimų ugdymo teikimą visiems, kuris sudarytų jų visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategijų dalį, įskaitant visuotiniam raštingumui pasiekti skirtas strategijas, ir kaip orientyru vadovautųsi priėdė pateikiamu dokumentu „Bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimai. Europos orientaciniai metmenys“ (toliau – Orientaciniai metmenys) siekiant užtikrinti, kad:

1. bazinis išsilavinimas suteiktų visiems jauniems žmonėms priemones vystyti tokius bendruosius gebėjimus, kuriuos įgijęs jaunimas būtų pasirengęs suaugusiųjų gyvenimui ir kurie būtų pagrindas tolesniam mokymuisi bei darbui;
2. būtų tinkamai mokomi jauni žmonės, kuriems dėl nevienodų mokymosi galimybių, susidariusių dėl asmeninių, socialinių, kultūrinių ar ekonominių aplinkybių, reikia ypatingos pagalbos atskleidžiant jų mokymosi potencialą;
3. suaugusieji galėtų tobulinti ir atnaujinti savo bendruosius gebėjimus visą gyvenimą ir kad ypatingas dėmesys būtų skiriamas tikslinėms grupėms, kurios pagal šalies, regionų ir (arba) vietos aplinkybes yra įvardytos kaip prioritetingos grupės, pvz., asmenys, kuriems reikia atnaujinti savo įgūdžius;
4. būtų sukurta tinkama infrastruktūra suaugusiųjų tolesniam švietimui ir mokymui, įskaitant mokytojus ir instruktorius, patvirtinimo ir vertinimo tvarką, priemones, skirtas užtikrinti lygias galimybes naudotis visą gyvenimą trunkančiu mokymuisi ir darbo rinka, ir paramą besimokantiejiems, kurią teikiant atsižvelgiama į skirtingus suaugusiųjų poreikius ir gebėjimus;
5. būtų pasiektas suaugusiųjų švietimo ir mokymo teikimo atskiriems piliečiams nuoseklumas tai glaudžiai susiejant su užimtumo ir socialine politika, kultūros, inovacijų politika bei kitomis jauniems žmonėms poveikį darančiomis

politikos kryptimis ir bendradarbiaujant su socialiniais partneriais bei kitomis suinteresuotosiomis grupėmis.

ATSIŽVELGIA Į KOMISIJOS KETINIMUS:

1. prisidėti prie valstybių narių pastangų plėtoti jų švietimo ir mokymo sistemas bei įgyvendinti ir platinti šią rekomendaciją, kartu naudojantis Orientaciniais metmenimis kaip orientacine priemone, palengvinančia mokymąsi bendradarbiaujant ir keitimąsi gera praktika, bei sekti pokyčius ir pristatyti pažangą darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ dvejų metų ataskaitose;
2. naudotis Orientaciniais metmenimis kaip orientacine priemone įgyvendinant Bendrijos švietimo ir mokymo programas ir užtikrinti, kad šiose programose būtų skatinamas bendrųjų gebėjimų įgijimas;
3. skatinti platesnį Orientacinių metmenų naudojimą susijusiose Bendrijos politikos kryptyse, ypač įgyvendinant užimtumo, jaunimo ir kultūros bei socialinę politiką, ir toliau plėtoti ryšius su socialiniais partneriais bei kitomis šiose srityse dirbančiomis organizacijomis;
4. peržiūrėti Orientacinių metmenų daromą poveikį pagal darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“ ir iki 2010 m. gruodžio 18 d. pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai pranešimą apie įgytą patirtį ir reikšmę ateičiai.

Priimta Briuselyje, 2006 m. gruodžio 18 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

J. BORRELL FONTELLES

Tarybos vardu

Pirmininkas

J.-E. ENESTAM

PRIEDAS

BENDRIEJI VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANČIO MOKYMOSI GEBĖJIMAI – EUROPOS ORIENTACINIAI METMENYS**Padėtis ir tikslai**

Europos Sąjungai susiduriant vis su naujais globalizacijos iššūkiais, kiekvienas jos pilietis, norėdamas lanksčiai prisitaikyti prie greitai besikeičiančio ir daugybę sąsajų turinčio pasaulio, turės išsiugdyti nemažai bendrųjų gebėjimų.

Šiuo atžvilgiu švietimas – tiek socialine, tiek ekonomine prasme – turi vaidinti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad Europos piliečiai įgytų bendruosius gebėjimus, reikalingus norint greitai prisitaikyti prie minėtų pokyčių.

Visų pirma, ugdant įvairius individualius gebėjimus turėtų būti atsižvelgta į skirtingus besimokančiųjų poreikius užtikrinant lygias galimybes toms asmenų grupėms, kurios dėl įvairių asmeninių, socialinių, kultūrinių ar ekonominių aplinkybių įgijo prastesnį išsilavinimą ir todėl joms reikia ypatingos paramos, kad galėtų įgyvendinti savo mokymosi potencialą. Tokias grupes sudaro, pvz., prastą išsilavinimą turintys asmenys, visų pirma mažaraščiai, mokyklų nebaigę asmenys, ilgai darbo nerandantys ar po ilgos pertraukos į darbą grįžtantys asmenys, pagyvenę žmonės, migrantai, neįgalieji ir kt.)

Šiuo atžvilgiu pagrindiniai Orientacinių metmenų tikslai yra šie:

- 1) nustatyti ir apibrėžti asmeniniam pasitenkinimui, aktyviam pilietiškumui, socialinei sanglaudai ir įsidarbinimui žinių visuomenėje būtinius bendruosius gebėjimus;
- 2) remti valstybių narių veiksmus, užtikrinančius, kad įgiję pagrindinį išsilavinimą jauni žmonės turėtų tokius bendruosius gebėjimus, kuriuos įgijęs jaunimas būtų pasirengęs suaugusiųjų gyvenimui ir kurie būtų pagrindas tolesniam mokymuisi bei darbui, ir kad suaugusieji galėtų vystyti bei atnaujinti savo bendruosius gebėjimus visą savo gyvenimą;
- 3) politikos formuotojams, mokymo programų rengėjams, darbdaviams ir besimokantiesiems pateikti Europos lygmens orientacinę priemonę, tokiu būdu palengvinant pastangas nacionaliniu ir Europos lygiu siekti bendrai sutartų tikslų;
- 4) pateikti metmenis tolesniems veiksams Bendrijos lygmeniu įgyvendinant tiek darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“, tiek Bendrijos švietimo bei mokymo programas.

Bendrieji gebėjimai

Šiame dokumente gebėjimai apibūdinami kaip nuo aplinkybių priklausančių žinių, įgūdžių ir požiūrių visuma. Bendrieji gebėjimai – tai visų žmonių asmeniniam pasitenkinimui ir vystymuisi, aktyviam pilietiškumui, socialinei integracijai ir užimtumui reikalingi gebėjimai.

Orientaciniuose metmenyse nustatyti aštuoni bendrieji gebėjimai:

- 1) Bendravimas gimtąja kalba;
- 2) Bendravimas užsienio kalbomis;
- 3) Matematiniai gebėjimai ir pagrindiniai gebėjimai mokslo ir technologijų srityse;
- 4) Skaitmeninis raštingumas;
- 5) Mokymasis mokytis;
- 6) Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai;
- 7) Iniciatyva ir verslumas; ir
- 8) Kultūrinis sąmoningumas ir raiška.

Visi bendrieji gebėjimai laikomi vienodai svarbiais, nes gali padėti gerai orientuotis žinių visuomenėje. Daugelis gebėjimų persipina ir papildo vienas kitą: vienai sričiai būdingi aspektai stiprina kitos srities gebėjimus. Svarbiausias mokymosi

pagrindas – tai pagrindiniai kalbos, raštingumo, mokėjimo skaičiuoti bei informacinių ir ryšių technologijų (IRT) įgūdžiai, o mokytis padeda mokymasis mokytis. Yra keletas sąvokų, kurios yra pritaikomos visose Orientacinių metmenų srityse: kritinis mąstymas, kūrybingumas, iniciatyvumas, problemų sprendimas, pavojaus įvertinimas, sprendimų priėmimas ir konstruktyvus jausmų valdymas vaidina pagrindinį vaidmenį ugdant visus aštuonis bendruosius gebėjimus.

1. Bendravimas gimtąja kalba ⁽¹⁾

Apibrėžimas:

Bendravimas gimtąja kalba reiškia sugebėjimą žodžiu ir raštu reikšti ir aiškinti sąvokas, mintis, jausmus, faktus ir nuomones (klausymas, kalbėjimas, skaitymas ir rašymas) ir bendrauti kalbine prasme tinkamu būdu bei kūrybiškai įvairioje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje, kaip antai, švietimas ir mokymas, darbas, namai ir laisvalaikis.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Bendravimo gebėjimai atsiranda išmokus gimtąją kalbą, kuri glaudžiai susijusi su asmens pažintinių gebėjimų aiškinti pasaulį ir bendrauti su kitais žmonėmis vystymusi. Bendravimas gimtąja kalba reiškia, kad žmogus turi išmanyti žodyną, funkcinę gramatiką ir kalbos funkcijas. Be to, tai ir pagrindinių žodžių sąveikų tipų, daugelio literatūrinių ir neliteratūrinių tekstų, pagrindinių įvairių kalbos taisyklių ir funkcinių stilių, kalbos formų įvairovės bei bendravimo skirtingose situacijose išmanymas.

Žmonės taip pat turėtų gebėti žodžiu ir raštu bendrauti įvairiose situacijose, stebėti savo bendravimą ir prisitaikyti prie situacijos. Be to, tai reiškia sugebėjimą atskirti ir naudoti skirtingų tipų tekstus, ieškoti, rinkti ir apdoroti informaciją, naudotis pagalbinėmis priemonėmis, žodžiu ir raštu formuluoti ir įtikinamai dėstyti argumentus priklausomai nuo situacijos.

Teigiamas požiūris į bendravimą gimtąja kalba – tai polinkis į kritišką ir konstruktyvų dialogą, estetinių savybių vertinimas ir noras jų siekti bei domėjimasis bendravimu su kitais. Tai reiškia kalbos daromo poveikio suvokimą ir būtinybę suprasti ir teigiamai bei atsakingai vartoti kalbą visuomenėje.

2. Bendravimas užsienio kalbomis ⁽²⁾

Apibrėžimas:

Bendravimas užsienio kalbomis didžia dalimi apima pagrindinius bendravimo gimtąja kalba įgūdžius: jis yra pagrįstas gebėjimu suprasti, reikšti ir aiškinti sąvokas, mintis, jausmus, faktus ir nuomones žodžiu ir raštu (klausymas, kalbėjimas, skaitymas ir rašymas) atitinkamoje visuomeninėje ir kultūrinėje aplinkoje – mokantis, darbe, namuose, leidžiant laisvalaikį – pagal kiekvieno norus ar poreikius. Bendravimas užsienio kalbomis reikalauja ir tokių įgūdžių, kaip antai tarpininkavimas ir tarpkultūrinis supratimas. Kiekvieno žmogaus mokėjimo lygis priklauso nuo keturių aspektų (klausymo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo) ir skirtingų kalbų, socialinio ir kultūrinio išsilavinimo, aplinkos, poreikių ir(arba) interesų.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Norint mokėti užsienio kalbą reikia išmanyti žodyną ir funkcinę gramatiką bei pagrindinius žodinio bendravimo tipus ir kalbos funkcinius stilius. Svarbu žinoti apie visuomenėje įsigalėjusią tvarką, kultūrinius aspektus ir kalbų kintamumą.

⁽¹⁾ Europos daugiakultūrių ir daugiakalbių bendruomenių atveju pripažįstama, kad ne visada gimtoji kalba gali būti valstybės narės oficialioji kalba ir kad gebėjimas bendrauti oficialiąja kalba yra asmens visapusiško dalyvavimo visuomenėje prielaida. Kai kuriose valstybėse narėse gimtoji kalba gali būti viena iš keleto valstybinių kalbų. Tokiems atvejams taikomos priemonės priklauso nuo atskiros valstybės narės atsižvelgiant į joje esančius konkrečius poreikius ir aplinkybes.

⁽²⁾ Svarbu pripažinti, kad daug europiečių gyvena dvikalbėse ar daugiakalbėse šeimose ir bendruomenėse, ir tos šalies, kurioje jie gyvena, valstybinė kalba gali būti ne jų gimtoji kalba. Kalbant apie šias visuomenės grupes, šis gebėjimas gali reikšti bendravimą valstybine, o ne užsienio kalba. Jų poreikis, motyvacija, socialinės ir(arba) ekonominės priežastys vystyti šį gebėjimą siekiant integruotis skirsis nuo tų asmenų, kurie, pavyzdžiui, mokosi užsienio kalbos dėl kelionių ar darbo. Kiekviena valstybė narė, atsižvelgdama į savo pačios konkrečius poreikius ir aplinkybes, gali nustatyti reikalingas priemones tokiems atvejams ir atitinkamai taikyti šį apibrėžimą.

Svarbiausi bendravimo užsienio kalbomis įgūdžiai – tai gebėjimas suprasti žodžiu perduodamą žinią, pradėti, palaikyti ir pabaigti pokalbį bei skaityti, suprasti ir parengti tekstą pagal asmeninius poreikius. Žmonės taip pat turėtų sugebėti tinkamai naudotis pagalbinėmis priemonėmis, be to, besimokydami visą gyvenimą neoficialiai mokytis kalbų.

Teigiamas požiūris reiškia kultūrų įvairovės pripažinimą, susidomėjimą kalbomis ir tarpkultūriniu bendravimu bei smalsumą.

3. **Matematiniai gebėjimai ir pagrindiniai gebėjimai mokslo ir technologijų srityse**

Apibrėžimas:

- A. Matematiniai gebėjimai reiškia sugebėjimą vystyti ir taikyti matematinį mąstymą sprendžiant įvairias kasdienių situacijų problemas. Vystant gebėjimą gerai skaičiuoti, pabrėžiamas procesas, veikla ir žinios. Matematiniai gebėjimai skirtingu mastu apima sugebėjimą ir norą naudoti minties matematinis metodus (loginis ir erdvinis mąstymas) ir išraišką (formulės, modeliai, grafikai, schemas).
- B. Gebėjimai mokslo srityje reiškia sugebėjimą ir norą naudotis gamtos pasaulį aiškinančiomis žiniomis ir metodais siekiant išskirti klausimus ir padaryti įrodymais pagrįstas išvadas. Gebėjimai technologijų srityje suvokiami kaip šių žinių ir metodų taikymas atsižvelgiant į suprantamus žmogaus norus ar poreikius. Gebėjimai mokslo ir technologijų srityse apima žmogaus veiklos sukeltų pokyčių suvokimą ir piliečio asmeninę atsakomybę.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

- A. Būtinios matematikos žinios – tai geras skaičių, matavimo vienetų ir struktūrų, pagrindinių operacijų ir pagrindinių matematinių išraiškų žinojimas, matematinių terminų ir sąvokų išmanymas bei klausimų, į kuriuos galima matematiškai atsakyti, supratimas.

Asmuo turėtų gebėti taikyti pagrindinius matematinius principus ir procesus kasdieniame gyvenime namuose ir darbe bei sekti ir vertinti argumentų seką. Asmuo turėtų gebėti mąstyti matematiškai, suprasti matematinius įrodymus ir bendrauti matematine kalba bei naudotis tinkamomis pagalbos priemonėmis.

Teigiamas požiūris į matematiką yra pagrįstas pagarba tiesai ir noru ieškoti priežasčių bei vertinti jų pagrįstumą.

- B. Mokslo ir technologijų srityje svarbiausios žinios apima pagrindinius gamtos pasaulio principus, pagrindines mokslo sąvokas, principus ir metodus, technologijas, technologinius produktus ir procesus, taip pat suvokimą apie mokslo ir technologijų poveikį gamtos pasauliui. Šie gebėjimai turėtų įgalinti asmenis geriau suvokti mokslo taikymo ir technologijų privalumus, apribojimus ir pavojų plačiajai visuomenei (susijusius su sprendimų priėmimu, vertybėmis, moraliniais klausimais, kultūra ir pan.).

Įgūdžiai – tai gebėjimas naudoti ir valdyti technologines priemones, mašinas ir mokslinius duomenis siekiant tikslo arba ieškant įrodymais paremto sprendimo ar išvados. Žmonės turėtų sugebėti atpažinti esminius mokslinio tyrimo bruožus ir pranešti apie išvadas bei pagrindimą kaip tokios išvados buvo padarytos.

Gebėjimai apima požiūrį į kritinį vertinimą ir smalsumą, domėjimąsi etiškais dalykais ir pagarbą saugumui ir tvarumui, visų pirma mokslo ir technologijų pažangos, kuri yra susijusi su pačiu asmeniu, jo šeima, bendruomene ir visuotiniais klausimais, atžvilgiu.

4. **Skaitmeninis raštingumas**

Apibrėžimas:

Skaitmeninis raštingumas siejasi su patikimu ir kritišku informacinės visuomenės technologijų (IVT) naudojimu darbe, leidžiant laisvalaikį ir bendraujant. Jis yra paremtas pagrindiniais IRT įgūdžiais: kompiuterių naudojimu surandant, įvertinant, saugant, rengiant, pristatant informaciją ir ja keičiantis bei bendraujant ir dalyvaujant bendradarbiavimo tinkluose internete.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Skaitmeniniam raštingumui būtinas geras supratimas ir žinios apie IVT pobūdį, vaidmenį ir galimybes kasdieniame gyvenime – asmeninėje ir socialinėje aplinkoje bei darbe. Tai apima pagrindines kompiuterines programas, kaip antai tekstų apdorojimo programa, skaičiuoklės, duomenų bazės, informacijos saugojimo ir valdymo programos, bei supratimą apie interneto ir bendravimo elektroninėmis visuomenės informavimo priemonėmis (elektroninis paštas, tinklo priemonės) teikiamas galimybes ir galimą grėsmę dirbant, leidžiant laisvalaikį, dalinantis informacija ir bendradarbiaujant tinkluose, mokantis ir atliekant tyrimus. Be to, žmonės turėtų suprasti, kaip IVT galėtų padėti siekiant kūrybiškumo ir novatoriškumo bei išmanyti su turimos informacijos teisėtumu ir patikimumu susijusius klausimus ir teisinius bei etinius IVT sąveikiojo naudojimo principus.

Būtinai įgūdžiai apima: gebėjimą ieškoti, rinkti ir apdoroti informaciją bei ją naudoti lemiamu ir sisteminiu būdu įvertinant svarbą, atskiriant realius dalykus nuo virtualių ir atpažįstant sąsajas tarp pastarųjų. Asmenys turėtų gebėti naudotis priemonėmis rengdami, pristatydami ir suprasdami sudėtingą informaciją ir turėti interneto prieigos, paieškos ir naudojimosi galimybes. Asmenys taip pat turėtų gebėti naudotis IVT siekdami sustiprinti kritišką mąstymą, kūrybiškumą ir novatoriškumą.

Naudojant IVT būtinas kritiškas ir analitiškas požiūris į turimą informaciją ir atsakingas sąveikiųjų visuomenės informavimo priemonių naudojimas. Domėjimasis dalyvavimu bendruomenės ir tinklų veikloje siekiant kultūrinių, socialinių ir (arba) profesinių tikslų taip pat stiprina šį gebėjimą.

5. Mokymasis mokyti

Apibrėžimas:

„Mokymasis mokyti“ reiškia gebėjimą atkakliai mokyti, organizuoti savo mokymąsi, įskaitant mokymąsi veiksmingai valdant laiką ir informaciją, asmeniškai ir grupėse. Šis gebėjimas – tai mokymosi proceso ir poreikių supratimas, turimų galimybių nustatymas ir gebėjimas įveikti kliūtis siekiant sėkmingai mokyti. Šis gebėjimas reiškia, kad įgyjamos, apdorojamos ir įsisavinamos naujos žinios ir įgūdžiai, siekiama gauti pagalbą ir ja naudotis. Mokymasis mokyti įpareigoja besimokančiuosius remtis turima mokymosi ir gyvenimo patirtimi, naudoti ir pritaikyti žinias ir įgūdžius įvairiose situacijose – namuose, darbe, šviečiantis ir lavinantis. Motyvacija ir pasitikėjimas yra ypač svarbūs žmogaus gebėjimams.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Kai žmogus mokydamasis siekia konkrečių darbo ar karjeros tikslų, tuomet jis turėtų žinoti apie tiems tikslams būtinus gebėjimus, žinias, įgūdžius ir kvalifikaciją. Visais atvejais mokydamasis mokyti žmogus turi žinoti ir suprasti savo pasirinktas mokymosi strategijas, savo įgūdžių ir kvalifikacijos stipriąsias ir silpnąsias puses bei turi sugebėti ieškoti švietimo ir mokymo galimybių bei patarimų ir (arba) paramos, kurią jis gali gauti.

Siekiant įgyti mokymosi mokyti įgūdžių reikia, pirmiausia, įgyti pagrindinių bendrųjų įgūdžių, kaip antai raštingumas, mokėjimas skaičiuoti ir IRT įgūdžiai, kurie yra būtini toliau mokantis. Remdamasis šiais įgūdžiais asmuo turėtų sugebėti gauti, apdoroti ir įsisavinti naujų žinių ir įgūdžių. Tam reikia veiksmingai valdyti savo mokymosi, karjeros ir darbo situacijas ir ypač sugebėti toliau atkakliai mokyti, dėmesį skirti ilgai trunkantiems laikotarpiams ir kritiškai mąstyti apie mokymosi tikslus. Žmonės turėtų sugebėti skirti laiko savarankiškam ir organizuotam mokymuisi, o besimokydami taip pat bendradarbiauti, pasinaudoti nevienalytės grupės teikiamais privalumais ir dalintis tuo, ko jau išmoko. Asmenys turėtų sugebėti organizuoti savo pačių mokymąsi, įvertinti savo darbą ir, prireikus, ieškoti patarimų, informacijos ir paramos.

Teigiamas požiūris – tai motyvacija ir pasitikėjimas tolesniu mokymusi visą gyvenimą ir šio proceso sėkme. Į problemų sprendimą orientuotas požiūris sustiprina patį mokymosi procesą ir asmens gebėjimą įveikti kliūtis ir pokyčius. Noras pritaikyti turimą mokymosi ir gyvenimo patirtį bei smalsumas ieškant galimybių mokyti ir mokantis įvairiose gyvenimo situacijose yra ypač svarbūs teigiamam požiūriui sukurti.

6. Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai

Apibrėžimas:

Šie gebėjimai apima asmeninius, tarpasmeninius ir tarpkultūrinius gebėjimus, taip pat visas elgesio formas, kai žmonės parengiami veiksmingam ir konstruktyviam dalyvavimui socialiniame ir darbo gyvenime, ypač vis įvairesnėje visuomenėje, ir, prireikus, konfliktų sprendimui. Pilietinis gebėjimas padeda žmonėms visapusiškai dalyvauti pilietiniame gyvenime remiantis socialinių ir politinių koncepcijų bei struktūrų žiniomis ir įsipareigojimu aktyviam ir demokratiškam dalyvavimui.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

- A. Socialiniai gebėjimai yra susiję su asmenine ir socialine gerove, kas reikalauja suvokti, kaip užsitikrinti optimalią fizinę ir psichinę sveikatą, kuri būtų asmeninis, šeimos ir artimiausios socialinės aplinkos turmas, ir žinoti, kaip sveikas gyvenimo būdas galėtų padėti tai pasiekti. Siekiant sėkmingo tarpasmeninio ir socialinio dalyvavimo yra ypač svarbu suprasti skirtingose visuomenėse ir aplinkoje (pvz., darbe) bendrai priimtinius elgesio ir elgsenos kodeksus. Taip pat svarbu žinoti bendras sąvokas, susijusias su asmenimis, grupėmis, darbo organizacijomis, lyčių lygybe ir nediskriminavimu, visuomene ir kultūra. Ypač svarbu suprasti Europos visuomenių daugiakultūrius ir socialinius bei ekonominius aspektus ir tai, kaip šalies kultūrinis tapatumas ir Europos tapatumas veikia vienas kitą.

Šio gebėjimo pagrindiniai įgūdžiai apima galimybę konstruktyviai bendrauti skirtingoje aplinkoje, rodyti toleranciją, reikšti ir suprasti skirtingus požiūrius, derėtis sukuriant pasitikėjimą ir išreikšti supratimą. Žmonės turėtų pajėgti susidoroti su stresu ir nusivylimu bei išreikšti tai konstruktyviai, taip pat turėtų atskirti asmeninę ir profesinę sritis.

Šis gebėjimas yra pagrįstas bendradarbiavimo, pasitikėjimo savimi ir sąžiningumo savybėmis. Žmonės turėtų domėtis socialiniu ir ekonominiu vystymusi bei tarpkultūrinio bendravimu, vertinti įvairovę ir pagarbą kitiems, bei būti pasiruošę įveikti išankstinį nusistatymą ir daryti kompromisus.

- B. Pilietinis gebėjimas yra pagrįstas žiniomis apie demokratijos, teisingumo, lygybės, pilietybės ir piliečių teisių sąvokas bei tuo, kaip jos yra išreikštos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje ir tarptautinėse deklaracijose bei kaip įvairios institucijos jas taiko vietos, regionų, šalies, Europos ir tarptautiniu lygmeniu. Tai apima žinias apie naujausius įvykius, taip pat pagrindinius nacionalinės, Europos ir pasaulio istorijos įvykius ir tendencijas. Be to, turėtų būti šviečiama apie socialinių ir politinių judėjimų tikslus, vertybes ir politikos kryptis. Taip pat labai svarbios žinios apie Europos integraciją ir ES struktūras, pagrindinius jų tikslus ir vertybes, bei apie įvairovę ir kultūrinę tapatybę Europoje.

Pilietinio gebėjimo įgūdžiai yra susiję su galimybe kartu su kitais aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, rodyti solidarumą ir domėjimąsi problemų, kurios daro įtaką vietos ir platesnei bendruomenei, sprendimu. Tai susiję su kritišku ir kūrybišku mąstymu bei konstruktyviu dalyvavimu bendruomenės arba kaimynystės veikloje, taip pat sprendimų priėmimu įvairiais lygmenimis – nuo nacionalinio iki Europos, visų pirma balsuojant.

Teigiamo požiūrio kūrimo pagrindas – tai visapusiškas žmogaus teisių, įskaitant lygybę, kuri yra demokratijos esmė, gerbimas ir skirtumų tarp įvairių religinių ar etninių grupių teisių sistemų vertinimas bei supratimas. Tai reiškia priklausomybės savo vietai, šaliai, ES ir Europai bendrai bei pasauliui jausmo atskleidimą, ir norą visais lygmenimis dalyvauti priimant demokratinius sprendimus. Tai taip pat reiškia atsakomybės jausmo turėjimą ir bendrų vertybių, pvz., demokratinių principų laikymąsi, reikalingų bendruomenės sanglaudai užtikrinti, supratimą ir jų gerbimą. Konstruktyvus dalyvavimas taip pat yra susijęs su pilietiniais veiksmais, socialinės įvairovės ir sanglaudos bei tvaraus vystymosi palaikymu bei pasiruošimu gerbti kitų vertybes ir privatumą.

7. Iniciatyva ir verslumas

Apibrėžimas:

Iniciatyvumo ir verslumo jausmas reiškia žmogaus sugebėjimą idėjas pavesti veiksmais. Jis reiškia kūrybiškumą, novatoriškumą ir pasirengimą rizikuoti bei gebėjimą planuoti ir valdyti projektus siekiant iškeltų tikslų. Tai kiekvienam žmogui praverčia ne tik kasdieniame gyvenime namuose ir visuomenėje, bet ir darbe, nes turint šį gebėjimą galima suprasti su darbu susijusį kontekstą ir išnaudoti galimybes, be to, tai yra konkretesnių įgūdžių ir žinių, kurios būtinos tiems, kurie pradeda socialinę ar komercinę veiklą, pagrindas. Tai turėtų apimti supratimą apie etines vertybes ir skatinti gero valdymo principą.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Būtinios žinios apima gebėjimą identifikuoti esamas asmenines, profesines ir (arba) verslo galimybes, įskaitant platesnio požiūrio aspektus, atskleidžiančius kontekstą, kuriame žmonės gyvena ir dirba, kaip antai bendrą suvokimą apie ekonomikos veikimą ir apie darbdaviui ar organizacijai išskylančius uždavinius bei atsirandančias galimybes. Žmonės turėtų žinoti etišką įmonių nuostatą ir kaip jie galėtų tapti gerąja jėga, pavyzdžiui, vykdydami sąžiningą prekybą ar dalyvaudami socialinės įmonės veikloje.

Igūdžiai yra susiję su veiksmu projektų valdymu (įtraukiant, pavyzdžiui, galimybę planuoti, organizuoti, valdyti, vadovauti ir deleguoti, analizuoti, pranešinėti, išklausti ataskaitas, įvertinti bei protokoluoti), veiksmingu atstovavimu, derėjimusi ir sugebėjimu dirbti savarankiškai bei bendradarbiaujant komandose. Svarbu gebėti spręsti ir nustatyti savo stipriąsias ir silpnąsias vietas, įvertinti ir rizikuoti, kai ir jeigu to prireiks.

Verslumo savybė apibūdinama iniciatyvumu, veiksmumu, nepriklausomybe ir novatoriškumu asmeniniame ir socialiniame gyvenime bei darbe. Be to, tai yra susiję su motyvacija ir pasiryžimu siekti tikslų – asmeninių ar bendrų su kitais, įskaitant darbe.

8. **Kultūrinis sąmoningumas ir raiška**

Apibrėžimas:

Įvairių kūrybinių idėjų, patirties ir emocijų išraiškų įvairioje terpėje, įskaitant muziką, scenos meną, literatūrą ir vizualinį meną, svarbos suvokimas.

Svarbiausios su šiuo gebėjimu susijusios žinios, igūdžiai ir nuostatos:

Kultūrinės žinios apima suvokimą apie vietos, nacionalinį ir Europos kultūros paveldą ir jo vietą pasaulyje. Jos taip pat apima pagrindines žinias apie svarbiausius kultūros kūrinius, įskaitant populiariąją šiuolaikinę kultūrą. Ypač svarbu suprasti kultūrinę ir kalbinę įvairovę Europoje (ir kituose pasaulio regionuose), poreikį ją išlaikyti ir estetinių veiksmų svarbą kasdiniame gyvenime.

Igūdžiai yra susiję su vertinimu ir raiška – tai meno kūrinių ir spektaklių vertinimas bei gerėjimasis jais, saviraiška įvairiomis raiškos priemonėmis panaudojant žmogaus įgimus gebėjimus. Be to, tai yra gebėjimas susieti savo kūrybišką ir išraiškingą požiūrį su kitų žmonių nuomone ir nustatyti kultūrinės veiklos socialines ir ekonomines galimybes bei jas įgyvendinti. Kultūrinė raiška būtina vystant kūrybinius gebėjimus, kurie vėliau gali būti pritaikyti įvairiose profesinėse srityse.

Geras savo kultūros išmanymas ir tapatumo jausmas gali būti atviro požiūrio į kultūrinės raiškos įvairovę bei pagarbos jai pagrindas. Teigiamas požiūris taip pat reiškia kūrybiškumą ir norą lavinti estetinį gebėjimą, pasitelkiant meninę saviraišką ir dalyvaujant kultūriniame gyvenime.
